

Школьна О.В.

*доктор мистецтвознавства,
старший науковий співробітник;*

Кисіль С.В.

*магістр,
Київський університет імені Бориса Грінченка*

ПОЄДНАННЯ ЖАНРІВ ПЕЙЗАЖУ І НАТЮРМОРТУ У ТВОРЧОСТІ АНРІ МАТІССА (1869-1954)

На початку ХХ ст. спостерігається різкий та невпинний відхід від класичного живопису. З'являються нові модерністичні стилі у мистецтві, серед яких можна виділити фовізм, стиль, що пройшов шлях від непримиренного засудження критиками до визнання. Лідером фовістів був французький митець Анрі Матісс, улюбленими жанрами якого у живописі стали натюрморт, ню та побутовий жанр. На початку ХХ ст. натюрморт був своєрідною творчою лабораторією живопису. Майстри «фовізму» прагнули емоційної сили художнього вираження, стихійної динаміки письма і виявляли себе різким узагальненням об'ємів. Впродовж епох змінювалися не тільки методи та способи живописного рішення натюрморту, але й накопичувався художній досвід, у процесі становлення розвивався більш складний натюрморт і постійно збагачувався погляд на світ. Поєднання жанру натюрморту і пейзажного жанру вдалося відтворити «Сонячному французу» Анрі Матіссу.

Починав майстер свій творчий шлях з перемальовування листівок, це настільки захопило його, що надалі Матісс навчався у майстрів салонного живопису спочатку Бугро, а згодом Моро [1, с. 3-7]. Копіюючи роботи голландських та французьких художників у Луврі, Матісс досяг значних успіхів. На шляху до становлення фовізму Анрі Матіссом були написані картини під впливом імпресіоністів, захоплювався і працював він також у техніці пуантилізм [2, с. 16-23].

Все більше і більше експериментуючи з кольором, А. Матісс надає для виставки 1905 р. у салоні дві картини – «Жінка у капелюсі» та «Відкрите вікно». Остання картина є однією з багатьох, де використовується мотив вікна. Надалі майстер вдало використовує вікно, як інструмент, що поєднує пейзажний жанр і жанр натюрморту. Як приклад можна навести картину «Червона кімната» (1908), яку ж сам майстер називав декоративне панно. На ньому крізь вікно ми можемо споглядати сад з деревами та квітами, а на столі у кімнаті – натюрморт з ваз та фруктів. І таких картин з використанням вікна у художника значна кількість. Відкрите, закрите або з балконом, вікно поєднує інтер'єр та навколишній світ, крізь нього сонячні промені йдуть до глядача або ж з вікна відкриваються пейзажі з пальмами чи види портового містечка Колліура, чи будиночки північно-африканського міста.

Анрі Матісс полюбляв малювати з природи та відтворювати реалізовані інтер'єри. Поступово все більше спрощуючи форму, художник експериментував

з кольором, за його допомогою він досягав об'єму і площинності. Але елемент вікна й надалі допомагає створювати йому прямий ракурс та вид в далечині і майстер вдало користується цим композиційним рішенням раз за разом повертаючись до нього.

Вікно було популярним образом протягом першої чверті ХХ ст., воно було заряджене символічним значенням. Від часів появи скла і до технологічного прориву, коли стало можливим випускати скло великих розмірів, змінювався вигляд вікна – від малесенького прорізу у навколишній світ – до рами, що фіксує погляд і розглядання пейзажу позаду вікна як картини. Зараз вікно можна вважати «інструментом», а раніше воно було лише одне з кількох мотивів [3].

Вікно – це єдина в творчості А. Матісса певна форма в просторі; з цією формою він робить численні експерименти. Згаданий художник відкрив потенціальну силу, що лежить у малюнку вікна і свідомо маніпулював цим. Відкриття вікна як об'єкта для вивчення і метода вираження датується саме з творчості цього майстра. Найважливіший крок, зроблений А. Матіссом у цьому напрямку був розворот від вікна як мотиву, до вікна як теми. Зображення вікна доведено є гнучким і багатостороннім, а крім того сповнене потенціалу для митців різних напрямків. Вікно давало привід для осмислення «вічних» тем образотворчого мистецтва, було проблемою для творчого натхнення, а саме, як поєднувати тривимірний світ і площину полотна [4, 5].

А. Матісс, хочеться сказати, постійно «чаклував» з простором, роблячи ракурс прямим, а глибину площинною. Він умів домагатися таких ефектів, що означало: він навчився втілювати свої бажання в елементи форм. Речі й тіла у нього – з'єднання людського і вічного, як і у багатьох художників, якщо не у всіх. Однак цікаво бачити, як він це здійснює. Кожен об'єкт на перший погляд поводить досить ізольовано, тобто має право вести самостійне існування, виділяючись своєю оригінальною формою, індивідуальністю, характером, будь то жінка, пальма, вікно, глечик, килим. Це не тільки красиві об'єкти самі по собі, а й об'єкти, що ставлять складні пластичні та колористичні художні завдання для втілення, що дають право на експеримент в пошуках еквівалентної їх передачі на полотні або на аркуші паперу. Тому у А. Матісса з'являлися «свої» іконографічні мотиви, несподівані для інших художників.

Список використаних джерел:

1. Анри Матисс. – К.: ООО «Иглмосс Юкрейн», 2005. – 32 с. – (Великие художники. Их жизнь, вдохновение и творчество. Часть 95).
2. Орлова Е.Г. Красочный мир Анри Матисса // Издательская Группа «Основа». № 12 (36), декабрь 2014 г. С. 16-23.
3. Окно как символ в искусстве. URL: https://artchive.ru/encyclopedia/2740~Okno_kak_simvol_v_iskusstve_Portal_v_inye_miry.
4. The Journal of Aesthetics and Art Criticism. Vol. 22, No. 4 (Summer, 1964), pp. 393-423.
5. Алпатов М.В. Матисс. – М.: Искусство, 1969. – 148 с.